

Ståstorpsån, rapport uppsökande verksamhet

Länsstyrelsen i Skåne

2016-08-08

Uppdaterad 2018-07-18

Administrativa uppgifter

Uppdragsgivare

Länsstyrelsen i Skåne

205 15 Malmö

Kontaktperson: Lukas Österling

Telefon: 010 224 17 18

E-post: lukas.osterling@lansstyrelsen.se

Utförare

Naturvårdsingenjörerna AB

Gulastorp 7720

281 92 HÄSSLEHOLM

Kontaktperson: Tuve Lundström tfn 0451-74 88 02

Telefon: 0451-495 90

Webbsida: www.naturvard.nu

Organisationsnummer: 556560-8535

Innehåll

1	Bakgrund	4
2	Metoder	4
3	Resultat	5
3.1	Områdesbeskrivning	5
	Dikningsföretag	8
3.2	Fältvandring tillsammans med lantbrukarna	9
3.3	Åtgärdstyper	10
3.4	Förslag på åtgärder	12

1 Bakgrund

Som ett led i arbetet att uppnå förbättrad status i våra vattendrag har markägare längs Ståstorpsån kontaktas för att utreda om det finns möjligheter till vattenvårdsåtgärder, om det finns intresse för åtgärderna och hur dessa möjligen kan komma till stånd. Detta arbete har föregåtts av att Tullstorpsån ekonomisk förening inbjudit markägarna läng Ståstorpsån till en utbildnings- och visningsdag som hölls längs de restaurerade delarna vid Tullstorpsån.

2 Metoder

Arbetet har i första steget genomförts teoretiskt genom kartstudier, studier av dikningsföretag och terrängmodeller av avrinningsområdet.

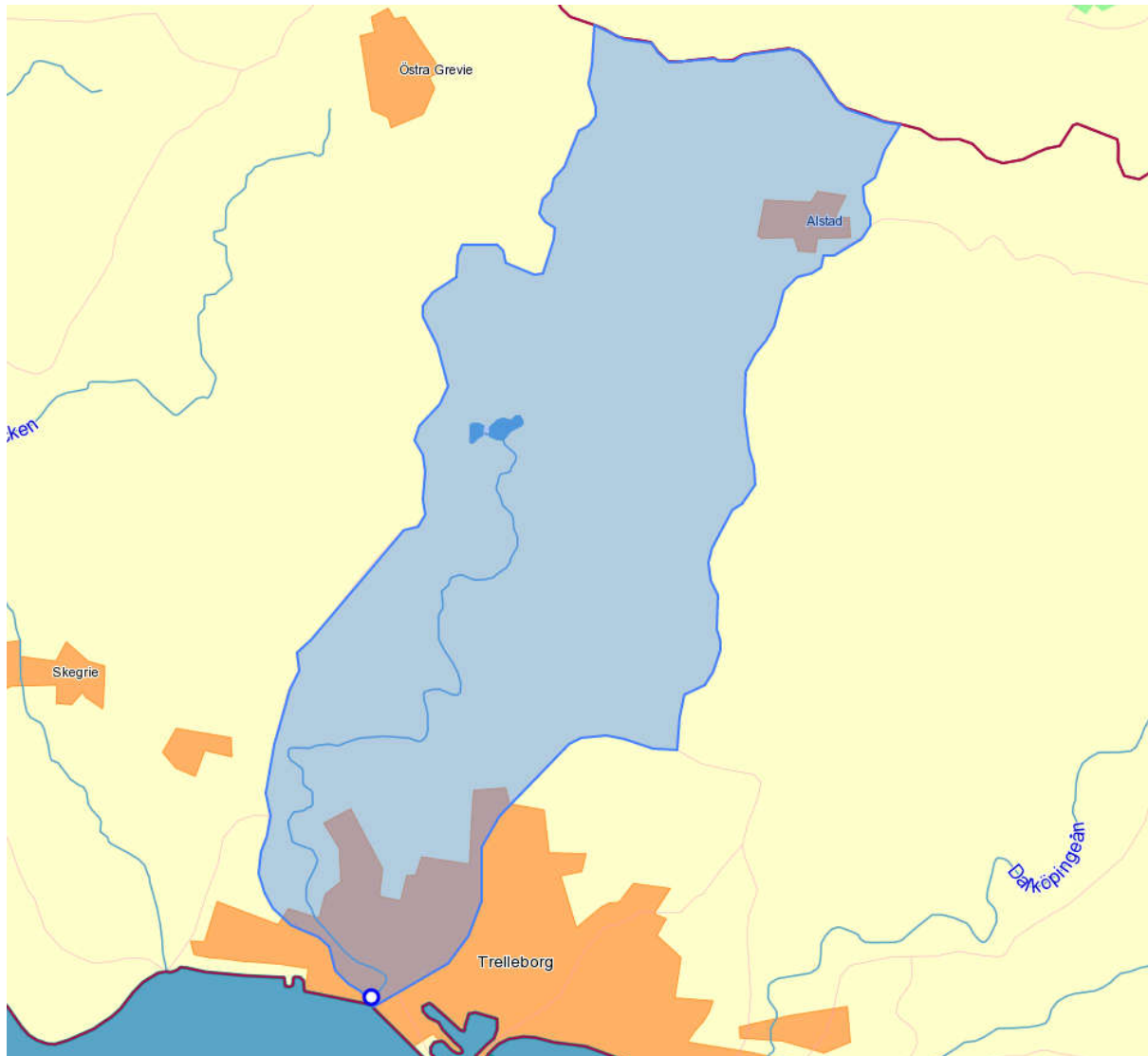
I steg 2 har fältvandring längs ån gjorts på vissa delar tillsammans med markägarna. Under fältvandringarna har lantbrukarna själva fått ge sina idéer och funderingar på var som man möjligen kan hitta bra åtgärder och sen har författaren gått över sträckorna längs ån för att se vilka möjligheter som finns. Detta sätt ger både många lägen och en god möjlighet att diskutera och förklara vad olika åtgärder innebär. Medverkande lantbrukare har gett ett väldigt engagerat och intresserat intryck.

Steg 3 är att efter fältvandringen har man återgått till underlagsmaterialen och följt upp de lägena som hittats i fält och det har sen nedtecknats i rapporten.

3 Resultat

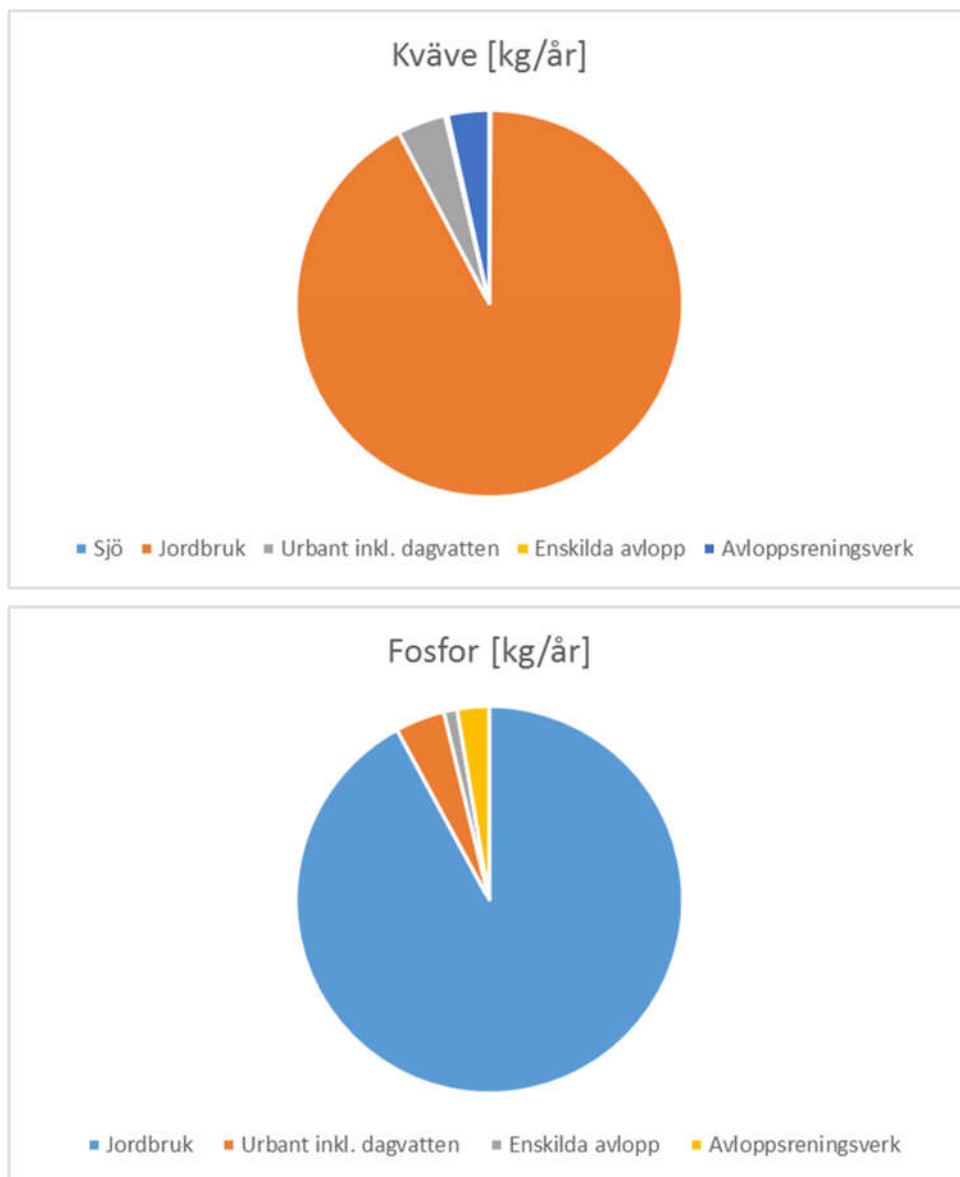
3.1 Områdesbeskrivning

Ståstorpsån mynnar i havet inne i Trelleborgs tätort. Avrinningsområdet är 36,28 km² stort. Avrinningsområdet består av Jordbruksmark 84,28%, Sjö 0,28% och Urbant 15,45%. Jordarterna är Torv 1,71%, Finjord/lera 54,89%, Grovjord 5,76%, Morän 35,48%, Sjö 0,28%, Silt 0,46% och Urbant 1,43%.

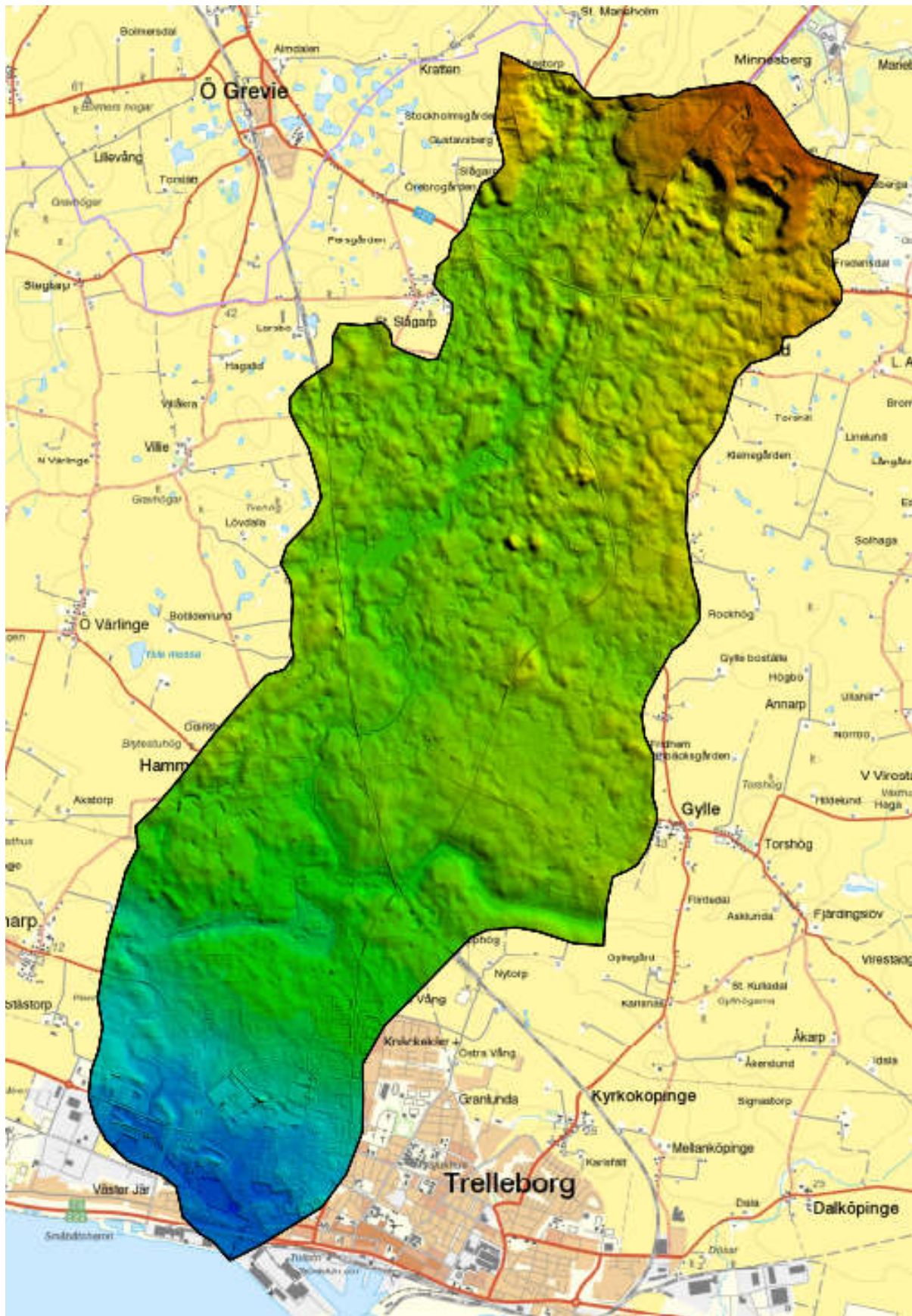

Figur 1 visar Ståstorpsåns avrinningsområde (blåmarkerat område)

Enligt SMHI:s modellberäkningar under perioden 1999 – 2011 uppgår näringsbelastningen för hela avrinningsområdet till ett totalt netto om ca 71 ton kväve per år och ca 1,2 ton fosfor per år.

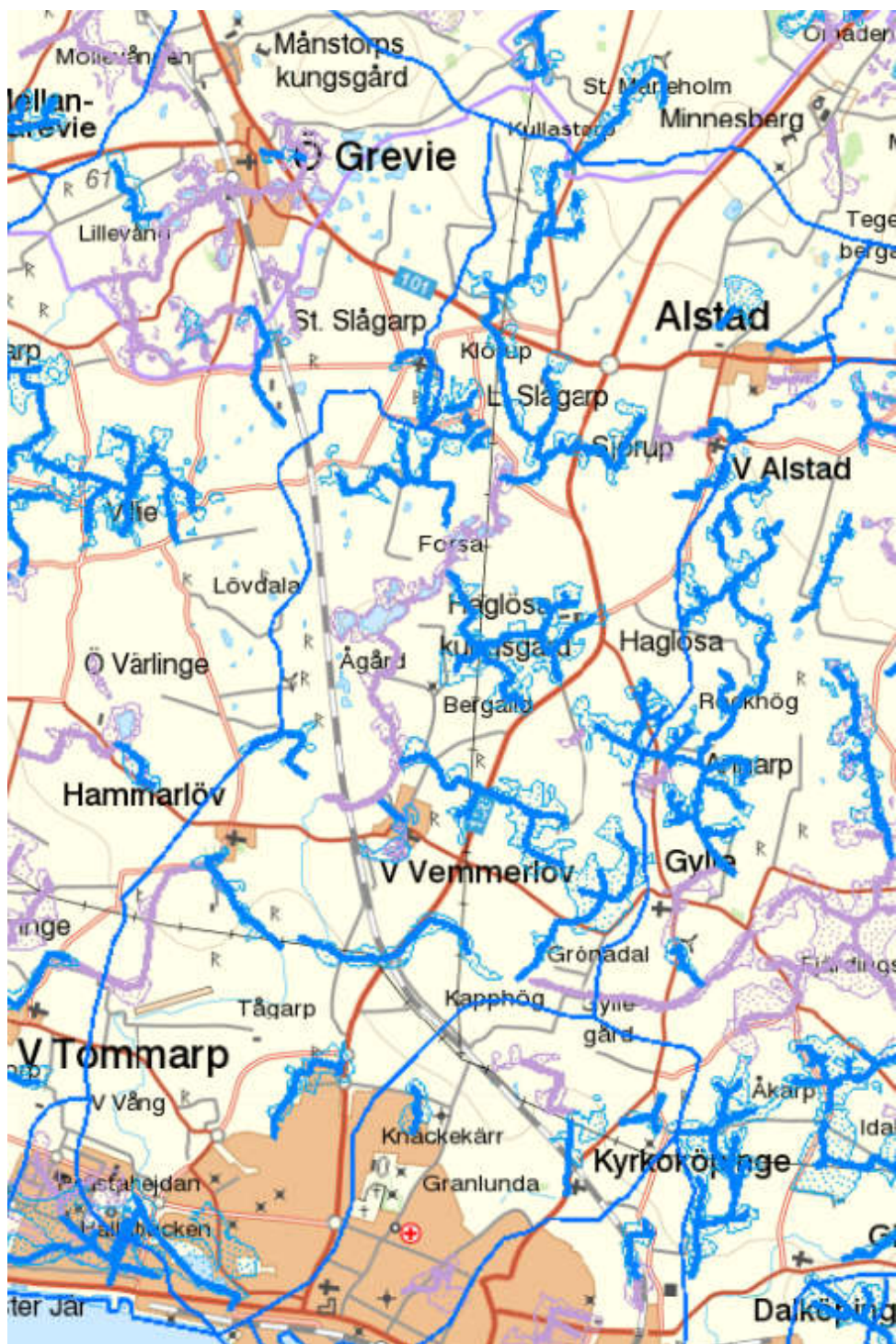
Figur 2 Källfördelning för kväve- och fosforbelastning för Ståstorpsåns avrinningsområde (totalt netto, SMHI 2016)

Figur 3. Höjdmödel över Ståstorpsåns avrinningsområde där lägre höjder representeras av blå färg och högre höjder representeras av rödare färg.

Dikningsföretag

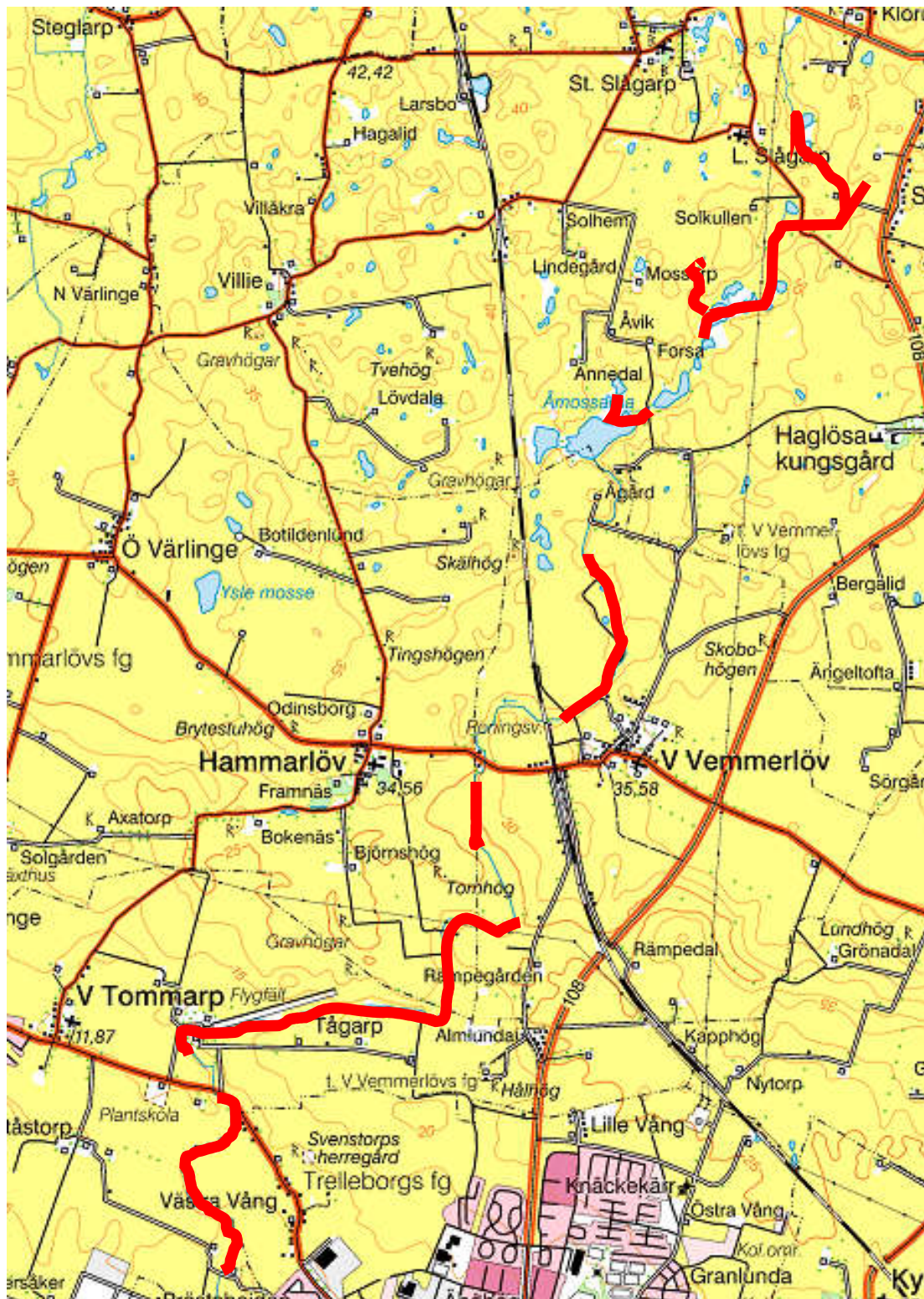
De flesta större tillflödena från jordbruksmark och tätort ingår i dikningsföretag. Totalt finns ett 25-tal olika dikningsföretag i avrinningsområdet, vilket berör en mycket stor del av jordbruksmarken (se figur 4). Den flacka lutningen gör att vattenytan generellt inte kan höjas vid våtmarksanläggning eftersom det skulle orsaka en dämning i diket långt uppströms våtmarken och påverka stora markområden. De flesta våtmarkslägena bedöms därför bli schaktningsintensiva. Det bedöms även att många av lägen för våtmark berör dikningsföretagen och omprövning av dessa kan då vara aktuellt. Det kartan över dikningsföretagen också visar är att SMHI:s avrinningsområde inte stämmer utan är för litet.

Figur 4 Dikningsföretag med bätnadsområden (blå och lila ytor) i Ståstorpsåns avrinningsområde (blå linje).

3.2 Fältvandring tillsammans med lantbrukarna

Vid fältvandringarna gick utvalda sträckor längs ån samt några utvalda lägen för åtgärder besöktes. Efter det har vissa nedslag gjorts för kontroll av möjligheter. Under fältvandringarna diskuterades nuläge, skötsel, åtgärder, kostnader, m.m. löpande med deltagarna.

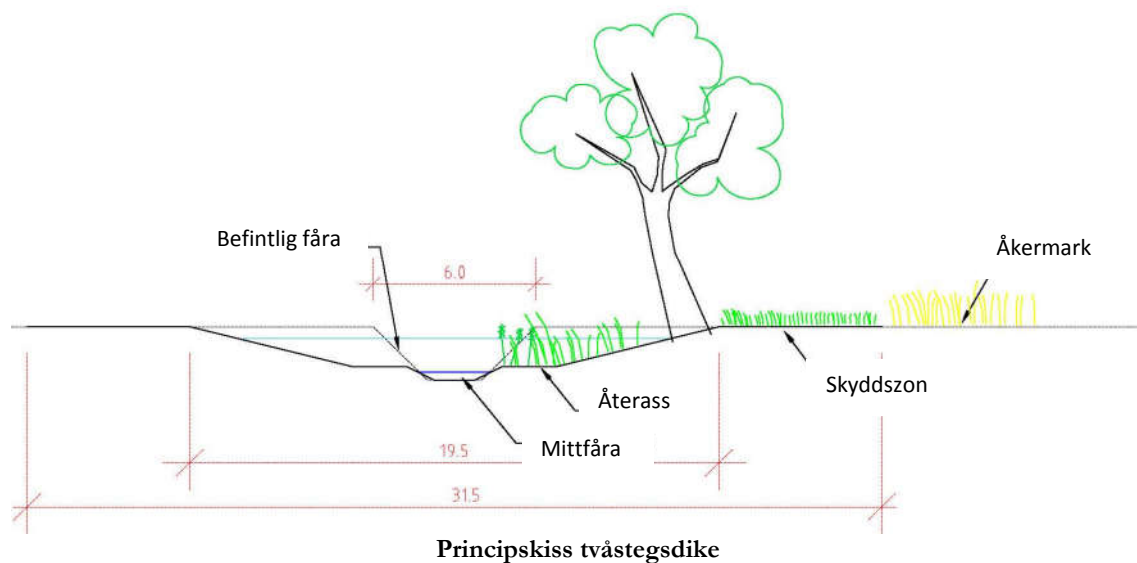

Figur 5 Andelningar markerat med rött ingick i fältvandringarna

3.3 Åtgärdstyper

Rent generellt vill man ha tillbaka beskuggning på huvuddelen av åfåran. Detta för att minska igenväxningen som i sin tur minskar underhållet och gynnar det biologiska livet i ån. Detta gäller för alla sträckor i åfåran. Det mest lämpliga trädslaget är al men kan med fördel blandas med andra sorter. Alen är lättetablerad, relativt okänslig mot förändringarna i vattendraget och är biologiskt ett bra träd då både trädet i sig och löven används av väldigt många insekter.

Rött streck: Tvåstegsdike eller kantavplaning. Syftar till att ge vattnet mer plats, minska hastigheten på vattnet vid höga flöden och därmed minska risken för erosion och översvämningar. Tvåstegsdiken (eller svämplan som de också kallas) kan med fördel variera höjdmässigt med ett avstånd från botten på ån med 30 till 80 cm. Detta gör att det skapas olika biotoper och att vattnet successivt får mer plats när nivån stiger. Tvåstegsdiken tar generellt ca 20-30 meters bredd totalt.

Orange streck: Ställen där ån kan ges en meandrande (svängande) form och där man skapar en ny fåra. Att fåran svängs gör att vattenhastigheten minskar, det sker viss sedimentering i de lugna partierna och det skapas stor variation som ger goda biologiska förutsättningar för många arter i vattendraget. Dessa områden brukar även generellt lämpa sig för biotopvård för att gynna t.ex. fisk.

Anläggning av meandring i Tullstorpsån

Blåstreckade områden: Översvåmningszon dår vattnet vid höga flöden kan svåmma över och därmed minskas risken för översvåmningsar. Dessa områden skall generellt endast användas vid högflöden och är bevuxna med t.ex. grås.

Bild på översvåmningszon

Blått streck: Sträckor som är lämpliga för biotopvård för att gynna t.ex. fisk. Detta sker oftast genom att förbåttia bottnar med stenblock, grus och sten i olika storlekar, beskuggning, m.m. Det har väldigt stor betydelse för biologin i vattendraget om man tillför mer sten och grus. Dessa ger förutsåttning för t.ex. syresåttning, strömning, läplatser, födosöksplatser, uppvåxtområden, m.m.

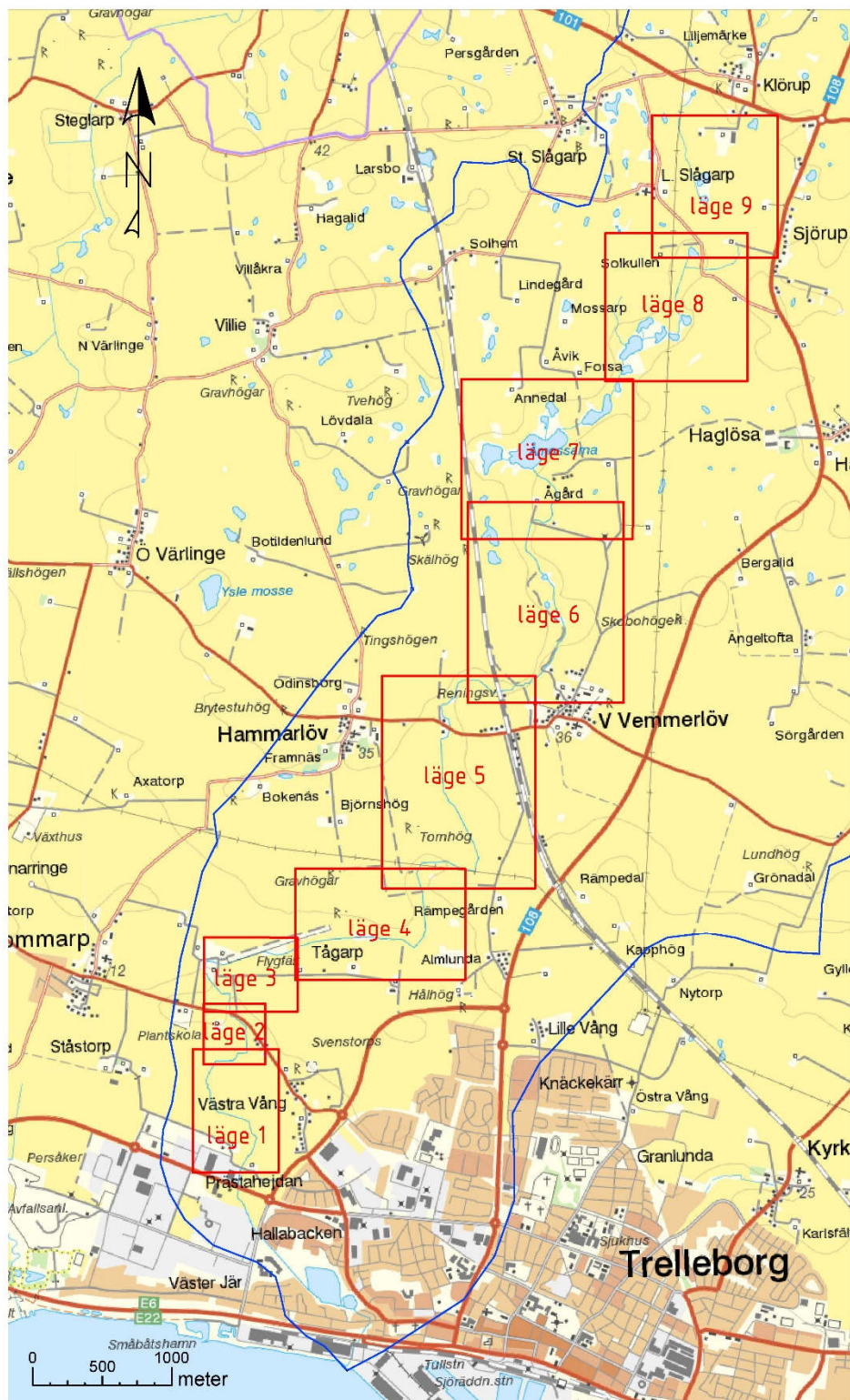
En botten med sten och grus ger förutsåttning för t.ex. öringyngel att överleva

Blå områden: Områden som är lämpliga för våtmarksanläggning. Dessa områden kan vara både befintliga våtmarker som behöver restaureras och lägen som är lämpliga för nyanläggning. Våtmarkerna har en mycket viktig funktion som näringsreducerare och det är tydligt att det behövs i Ståstorpsån som har mycket höga näringsvärden. Till våtmarkerna knyts också väldigt många biologiska intressen som fisk, fågel, insekter och olika växter.

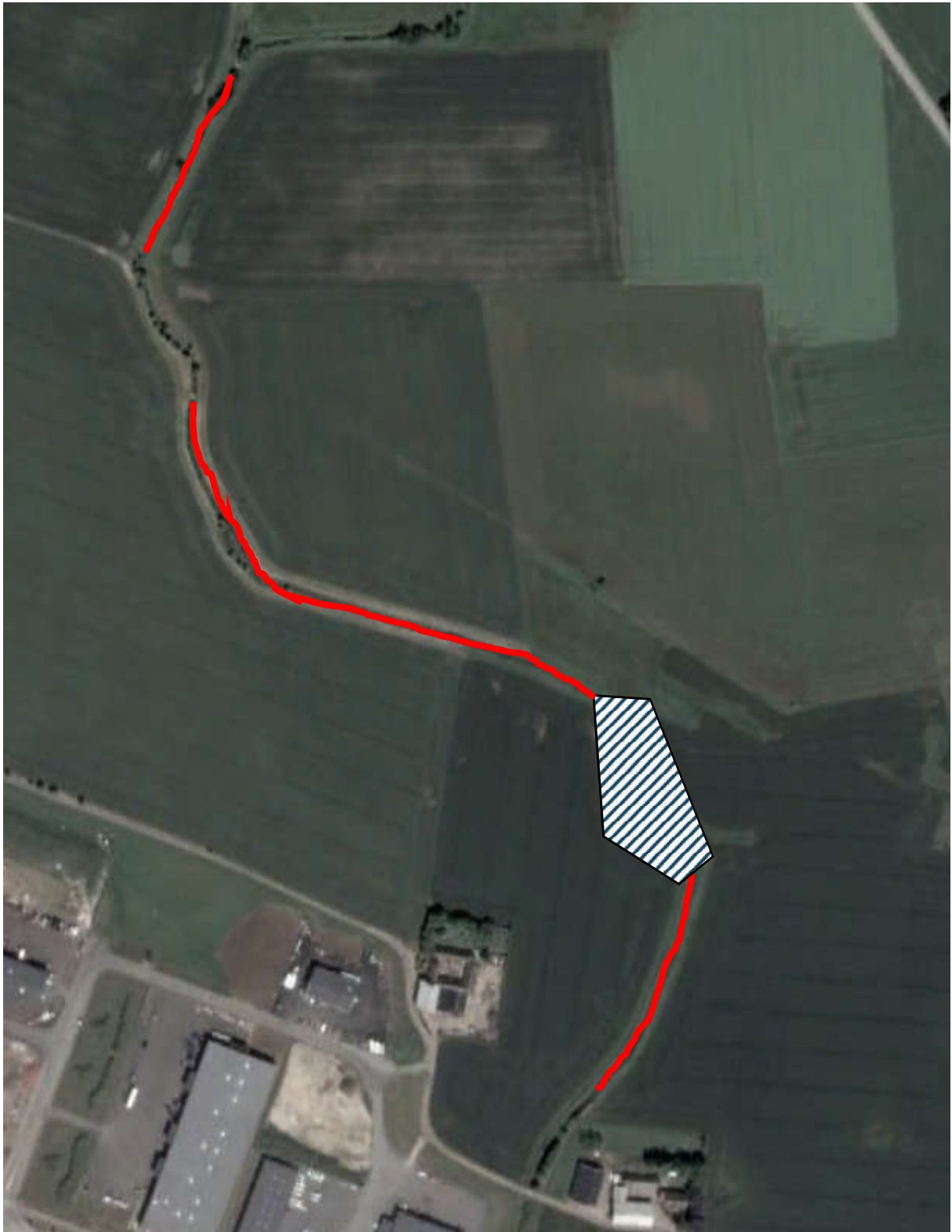
Våtmark i Ståstorpsån

3.4 Förslag på åtgärder

Figur 6 Översikt över åtgärdsförslagets lägen.

Läge 1

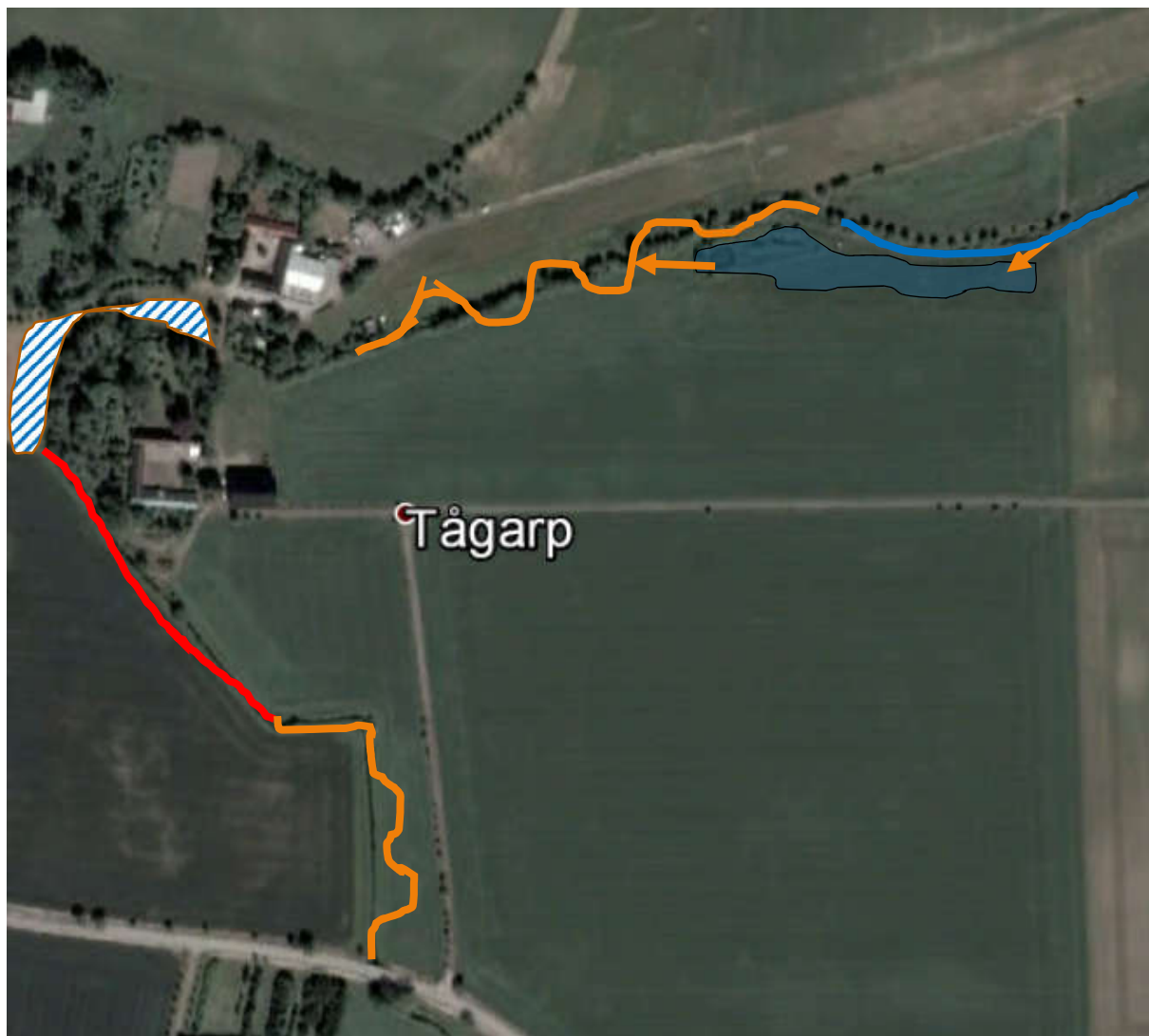

Figur 7 Röd = tvåstegsdike, streckat område = översvämningszon

Läge 2

Figur 8 Röd = tvåstegsdike, orange streck = meandring, blått streck = biotopvård, blå yta = våtmark

Figur 9 Röd = tråstegsdike, orange streck = meandring, blått streck = biotopvård, blå yta = våtmark, streckat område = översvämningszon

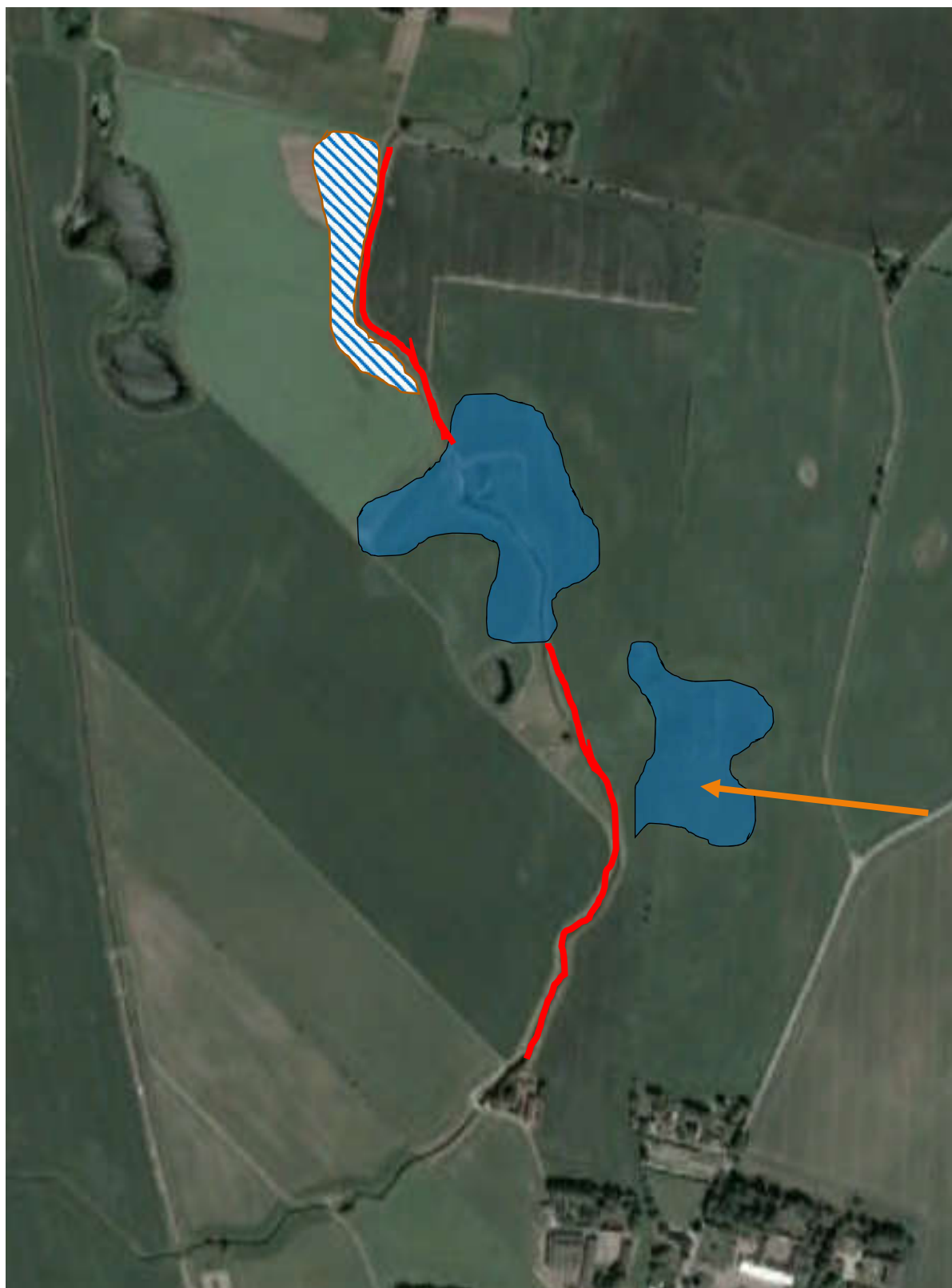
Läge 4

Figur 10 Blått streck = biotopvård, blå yta = våtmark, streckat område = översvämningszon

Figur 11 Röd norr = tvåstegsdike, röd söder = brett tvåstegsdike/översvämningszon som sammankopplas med våtmark, Befintlig våtmark = restaurering genom borttagning av sediment, Svart = Ta bort nedre bron och förstärkning av övre

Figur 12 Röd = tvåstegsdike, blå yta = våtmark, blåstreckad yta = översvämningsyta, gul pil = tillrinnande diktningföretag

Figur 13 Röd = tvåstegsdike, orange streck = meandring, blå yta = bef. våtmark restaurering, gul ring = vandringsbinder med ev. åtgärd

Figur 14 Röd = tvåstegsdike och meandring, blå yta = bef. våtmark restaurering, Lila = Kantavplaning, insatser med sten och grus i botten samt trädplantering längs ena sidan

Figur 15 Röd = tvåstegsdike, blå yta = anläggning av våtmark